

Două din trei (Emanuela și Sabina)

Nu-mi pare lucru chiar în regulă (deși nu de o regulă poetică e vorba, ci mai degrabă de una socială ori psiho-socială) ca prima temă a tinerilor poeți (și îndeosebi a tinerelor poete) să fie una de tip *regressus*. Dacă la 20 de ani primul tău reflex e să fugi și să te ascunzi în copilărie înseamnă că prezentul îți pune probleme delicate ori neplăcute (de care poezia nu-i obligată să se ferească, dar le poate și evita). În mod normal (dar suntem în poezie, iar normalul, firește, nu se pune) adolescența e o vîrstă a provocării și înfruntării, nu a nostalgiei. Dacă spațiul ei e deja cedat nostalgiei, devine că prezentul e fie bacovian, carceral și repulsiv, fie neofertant. Copilăria e, desigur, un fel de toponim al reveriei și, din această perspectivă, mereu un refugiu atractiv; dar nu toți poeții (nu toate poetele îndeosebi) fug în copilărie ca-n ascunzătoarea favorită (de nu singura). Bună parte din ei – dar mai ales din ele (și chiar partea liric mai densă) – încearcă să exorcizeze o copilărie traumatizată și se proiectează deja ca posibile (poate și probabile) fiice ale Sylviei Plath. În orice caz, fie că-i vorba de lirism exorcizant, fie că-i vorba de lirism de refugiu, poezia de anamneză a copilăriei a devenit un (micro) fenomen de masă în poezia de după 2000 (ba chiar și de mai repede). O mică listă de prezență pe acest fir face, pe coperta *Ingluvii*-lor Emanuelei Ignoțăiu-Sora*, Claudiu Komartin. E o listă incompletă, firește (nici nu știu cine ar putea face una exhaustivă, căci e mare buluc la poarta nostalgiilor), de pe care lipsesc (dar nu-i de mirare la așa înghesuială) chiar poetele de care Emanuela e mai aproape: Livia Roșca și Lavinia Bălulescu. Și e mai aproape de ele (deși nici de ceilalți nu-i departe) atît printr-un fel de aranjament cronologic al secvențelor (ca într-o copilărie pe capitole, contrase în simple epitome), cît și prin candoarea recuperată pe un fir narativ și reinvestită într-o scriitură „copilăroasă” atît cu artă, cît și cu spontaneitate. *Ingluvii*-le Emanuelei sunt, de fapt, un singur poem de secvențe (și nici nu prea lung nici așa) recapitulative, un mic memorial de inocențe și de incidente trăite ca evenimente. Puse într-un scenariu de „creștere”, de parcurs biografic, secvențele au frăgezime deopotrivă imaginativă și „memorială”, cu vădită înclinație și spre notație și spre avînt imaginativ, portative pe care Emanuela lucrează simultan și într-un echilibru eficient. Plasticitatea concretelor și freschețea imaginilor i-ar putea favoriza o conduită mai implicată în reverie, dar Emanuela are și destulă tranșanță dramatică spre a nu face o idilică (deși mi se pare că Luminița Corneanu o citește, pe copertă, prea în dramatic; nu-i copilăria

Emanuelei „un stol de ciori care te vinează neiertătoare”, chiar dacă nu e nici un roi de albine ce vin după tine cu fagurii plini). Așa, în mare vorbind, ar fi vorba de o rememorare „realistă”, cu gramatică „realistă” și – de s-ar putea – cu o etică a amintirii fără iluzii și dresuri. Ba chiar cu porniri cinice față de propria nostalgie („aș vrea să pot spune: trecutul e o găină căreia îi rezezi gîtul”), numai că aceasta – și copilăria odată cu ea – nu se lasă sacrificată (ceea ce înseamnă că va iradia și-n viitor?); semn, firește, că nu e o temă de conjunctură sau de modă, ci de un trecut care freamătă ca o obsesie vie (dar asta vom vedea, desigur). Mai mult decît el ca atare, e activă la Emanuela freatica inocenței în sine, a candorii (și fragilității numaidecît, firește) ca raport cu lumea. Peisajele de candoare, inocența, inclusiv scripturală, a amintirii constituie, poate (n-o dau ca sigură), nota stricată a Emanuelei; „capturile” pe care le face ea din propria copilărie păstrează întregul aer „evenimental” al micilor întîmplări, precum și candoarea – cinică în nevinovăția ei – cu care se stabilește „ierarhia” evenimentelor din copilărie (Emanuela e de nota zece în regia acestor amintiri, în chimia ingenuă de dramă și candoare): „prima dată am văzut o broască/ la noi în pădure/ era o asemenea liniște/ că nici nu am băgat de seamă/ pînă a sărit/ tot atunci mama lui Andrei a murit/ după un avort clandestin/ tot satul a condus-o la groapă/ toată lumea comenta în spatele mașinii tocmită/ se mergea încet, se făceau popasuri dese/ se auzeau cîteva țipete/ mama mi-a zis: uite, uite ce a făcut!/ dar eu îmi feream privirea/ mă gîndeam aiurea, la broasca cu pielea de mîl”. Cam asta e, de fapt, poetica Emanuelei: o electroliză nostalgică și ușor îndurerată a notației anamnetice, trecută pe curat cu o candoare șocantă în puritatea ei și în contrastele induse, mai degrabă decît sugerate: „toate zilele importante au început molcom/ ca și cum cuiva i se făcuse milă/ și voia să mă mîngîie pe obraz/ în ziua în care mama a aflat că tata o înșală/ eu împlineam zece ani și m-am ascuns după ușă”. Partea dramatică a „evenimentelor” iriază din – și cu – discreție, fără tapaj; pe candoarea consemnării, nu pe trauma amintirii, mizează Emanuela (dar asta numai spre a putea revela trauma dinlăuntrul candorii).

*

Cam din același tip de nostalgie (și, oricum, cu aceeași sursă și resursă anamnetică) trăiește, cel puțin pe jumătate (adică în primul ciclu, *Bypass*, din *Toți ceilalți apropiați*) și Sabina Comșa**, întîia laureată a concursului „Alexandru Mușina.”

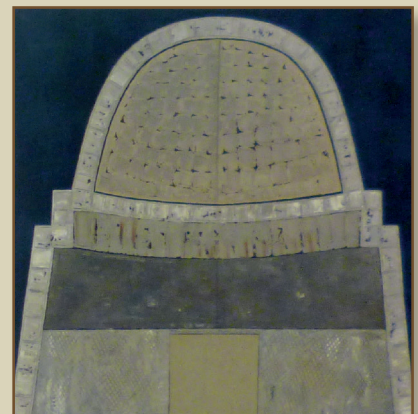
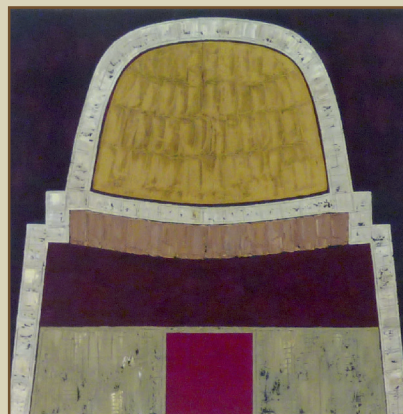
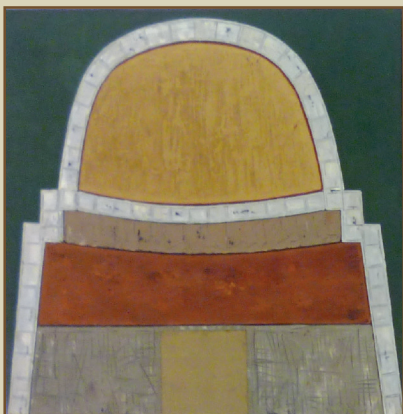
Temele (și scenariile la fel, multe similare) ca temele, sunt cam ale tuturor; rezolvarea ecuației nostalgice contează, iar la acest punct – sau aspect – avem parte de destulă ingeniozitate (din partea tuturor, dar mai ales a Sabinei). Scenariul Sabinei e mai punctual și mai fragmentat, concentrat pe peripecțiile amestecate ale *tataiei și mamaiei*, tratate cu egale tandrețe, candoare și ironie strict afectuoasă. Sabina, de fapt, se joacă de-a amintirea, o transpune într-un spectacol pe care-l contemplă cu o duioșie sublimată în ironie (dar și invers) și-l regizează, totodată, cu o candoare scripturală în care saltul de pe notație pe imaginația colorată cu elan are nonșalanța săriturilor din căsuțele de șotron. În plus, în fiecare secvență se dizolvă, aproape ilicit de n-ar fi sistematic, un strop dramatic - ori baremi o picătură de nostalgie -, ceea ce dă densitate stării evocative: „Munții noștri au fost creați după electrocardiograma mamaiei. Toți băieții din fotografiile medalion de pe cruci au fost iubiții lui mamaie. Toate fetele după care s-au numit refugiile au fost iubitele lui tataie. Iat-o pe mamaie, în urma ei, se aud clopoței de vânt – tijele din război prinse în oasele lui tataie” etc. (*Vacanță*). Detașarea afectuoasă (un fel de detașare devenită contemplație afectivă) îi lasă Sabinei nu numai spațiu de joacă și de gratuitate, dar îi și îngăduie să trateze cu tot umorul nostalgiei clipele și gesturile recuperate. Pe acest fond de umor tonic, aproape euforizat în ingenuitatea lui, amintirea ia aripi de vervă și compoziția anamnetică fuge spre ingeniozitatea pură: „Ceașca ți-a filtrat cafeaua ca-ntr-un al treilea rinichi. Așa-i în capul tău. Dacă îl desfaci precum nuca, înăuntru ai servicii întregi de cești pline de nervuri albe și negre, relief de planete aride. Mamaie: *Cafeaua e musai să o bei dimineața. E musai să o întorci și să lași zațul să se usuce. Privește înăuntru! Dacă-i prea neagră e semn rău.*” // Coana M. – dacă îți apare în ceașcă, o recunoști ușor. Corpul îi e alungit saxofon, întins parcă pe o peluză de crizanteme. Dacă ai aflat unde are burta, atunci pune arătătorul acolo. De iese figura *patent* înseamnă *dojană meritată vei suferi*. De va ieși un cap de animal, acela-i semn de câștig micuț. De-ți va rămîne burta goală, de se va vedea proțelanul alb, e semn că trebuie să ți se mai pună cafea” etc (*Dicționarul de ghicit întocmit de mamaie*). Nonșalanța afectuoasă (tot repet această vorbă, dar

asta doar pentru că ea relevă substanța adevărată a acestui ciclu) merge pînă la înscenarea caricaturală, însă numai pentru a putea strecura printre versurile de vervă o notă de nostalgie îndurerată (numai și tocmai pentru asta), chiar dacă mascată sub joc – un joc, firește, exorcizant: „Tataie și mamaie au decis într-o noapte să facă dragoste în parcul din spatele blocului. Au trimis invitații la nepoții dinafară – comandate special, portocalii cu marginile franjurate, cu simbolul vechii republici ce instiga la dezvoltare multilaterală – și o poză veche făcută odată de nea Nae securistu’ la prima lor întîlnire. /.../ În groapa săpată de tataie s-a așternut o pilotă cu inimioare și îngerași./.../ S-au așezat în groapă, s-au încolăcit de cîteva ori și au murit așa. Și toți au ridicat cartonașele cu nota 10” (*Doi*). Nostalgie propusă ludic, afecțiune profesată detașat, candoare dusă în ironie aeriană, cam astea se amestecă în formula anamnetică a Sabinei.

Partea de *Clipuri piratate* ține de poetica mai strictă a notației, de consemnarea minimalistă (cam după școala Bodiu) a clipelor și clipitelor de cotidian; Sabina merge pe scrisul concentrat, pe notația concisă și densificată în descripția ei strictă, dar cu un mic scenariu imaginativ care se dezvoltă din chiar alăturarea notațiilor: „Culorile lui Haribo/ pe străzile udate de ploaie// umbra ursului peste tomberoane/ ca peste o tastatură// luna între blocuri// Dintr-o pungă de gunoi sfișiată/ se rostogolește// o portocală neîncepută” (*Orașul medieval*). După cum se vede, chiar și în scriitura premeditat inertă poezia o ia spre o tușă (pe cît posibil mascată) de candoare și duioșie. Dar nu s-ar zice că această poetică fără nerv (cu sensibilitatea extirpată anume) nu face concesii (cu ori fără voie) unei scriituri care prinde în direct senzația (la modul concret) și aprinde imaginația: „în jurul corpurilor noastre calde foile din mapă s-au împărșiat/ prin iarba rece./ pe alei se aud doar bastoanele pensionarilor/ și degetele tale./ un miriapod leneș/ intră pe sub tricoul meu” (*Fluturele*). Sabina se anunță o artistă a homeopatelor de sensibilitate.

* Emanuela Ignoțoiu-Sora, *Ingluvii*, Editura Charmides, Bistrița, 2014

** Sabina Comșa, *Toți ceilalți apropiați*, Editura Tracus Arte, București, 2014

Abside, 1977 tehnică mixtă pe pânză 160 x 160 cm (fiecare lucrare)